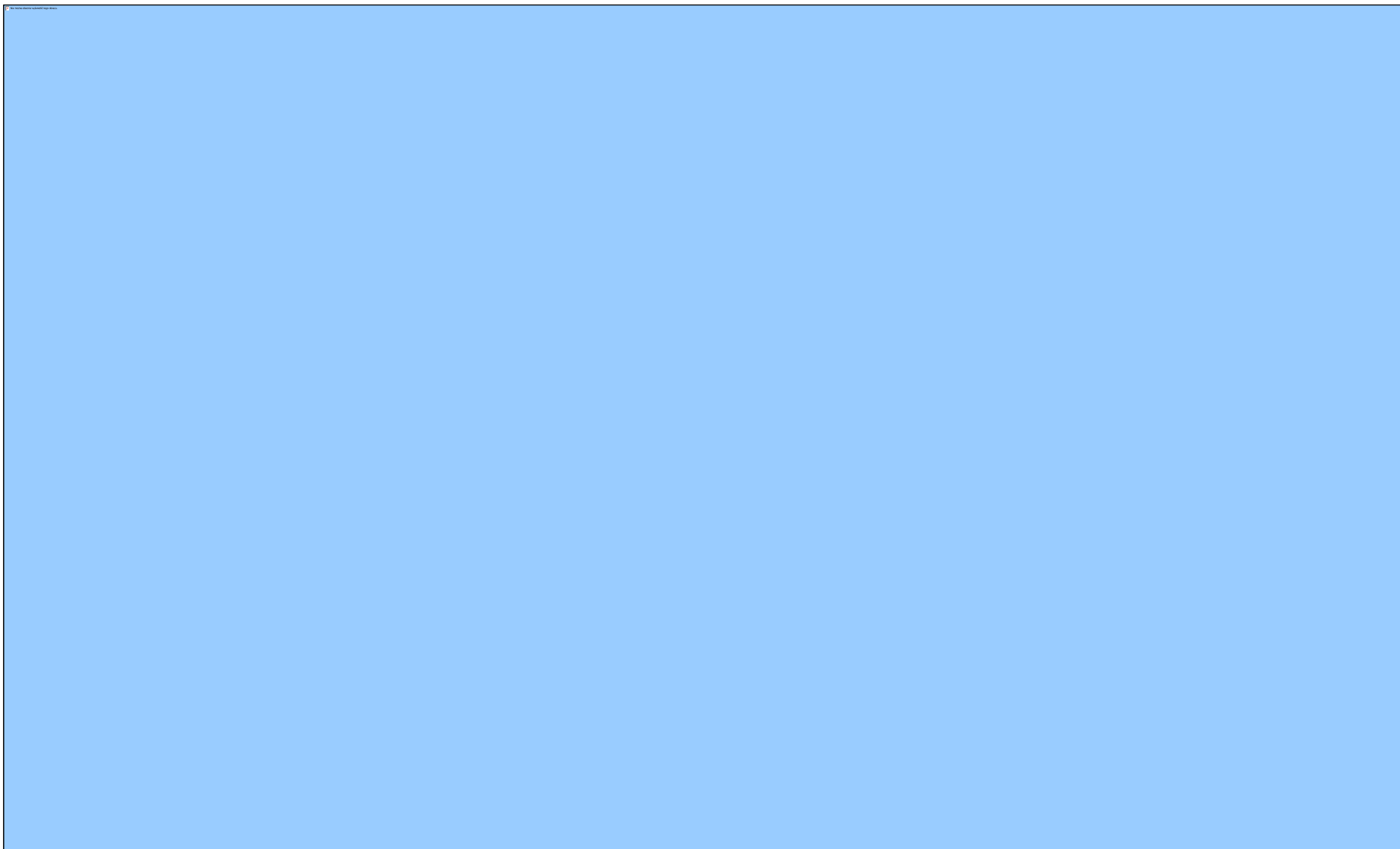

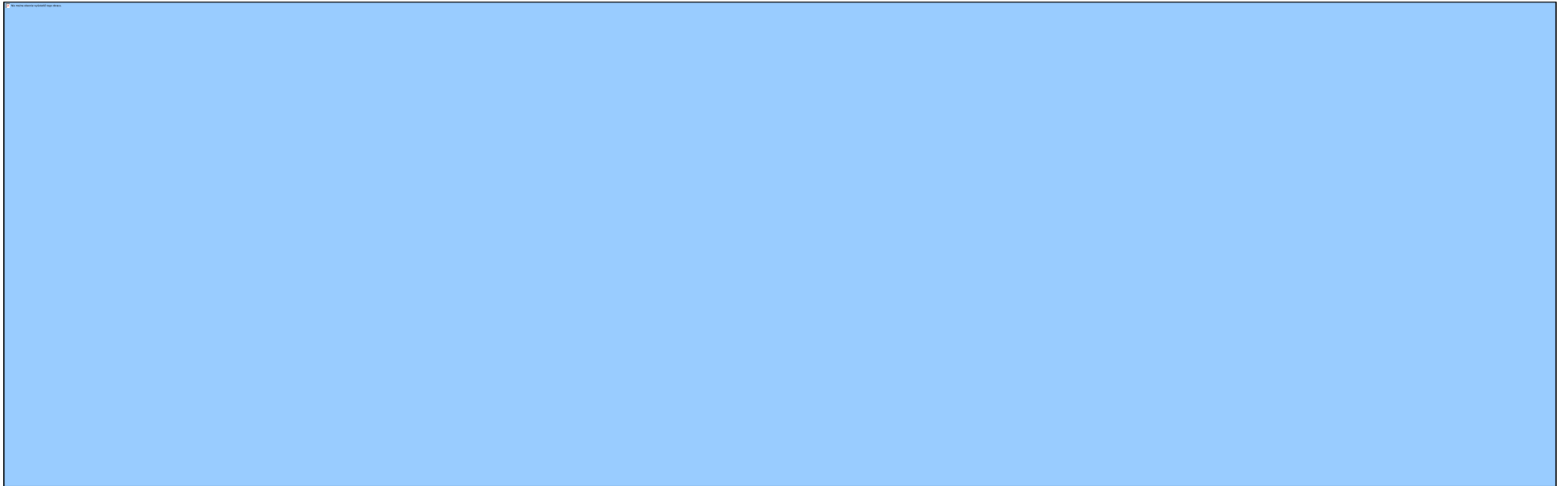
Wartości środowiska kulturowego i kierunki jego ochrony

w kształtującej się aglomeracji wałbrzyskiej

Środowisko kulturowe w liczbach w poszczególnych gminach powiatu wałbrzyskiego

Środowisko kulturowe w powiecie wałbrzyskim w liczbach

Cechy i elementy wyróżniające

- Duże nasycenie, bliskie wzajemne położenie i przenikanie się układów i struktur zabytkowych .
- Powiązania z krajobrazem kształtowanym przez człowieka i krajobrazem naturalnym i przyrodniczym.
- Książęce zamki obronne XIII i XIV na granicy Śląska – Czarny Bór, Grzędy Dolne (gm. Czarny Bór), Grzmiąca (gm. Głuszyca), Rybnica Leśna (gm. Mieroszów), Cieszów- Cisy (gm. Stare Bogaczowice), Zamek Grodno w Zagórzu Śląskim (gm. Walim), zamek Nowy Dwór, Książ i Stary Książ w Wałbrzychu-
powiązania międzygminne w powiecie, regionie, znaczenie regionalne i krajowe.
- Wielkoobszarowe założenie krajobrazowe i rezydencjonalne Książ – *powiązania międzygminne (Świebodzice, gmina wiejska Świdnica) , znaczenie krajowe (wartości pomnika historii) i europejskie (mecenas i twórcy).*
- Układy urbanistyczne i ruralistyczne o charakterze otwartym o dobrze zachowanej tkance historycznej i licznej zabudowie, przenikające się z krajobrazem, *powiązania międzygminne w powiecie, regionie, znaczenie regionalne i europejskie (Nowe Miasto w Wałbrzychu).*
- a/ rozbudowany układ przestrzenny uzdrowskiej miejscowości Szczawno i Jedliny Zdrój w typie miasta - ogrodu, *powiązania z gminami regionu, kraju (Grand Hotel w Szczawnie - prawie bliźniak Grand Hotelu w Sopocie).*
- b/ układ przestrzenny z zabudową uzdrowską Sokołowska (polskie Davos), *powiązania europejskie (założyciel, projektant, pierwsze uzdrowisko w Europie) .*
- Zróżnicowanie typów architektury ostatniej ćwierci XIX w. i XX w. modernizmu, szczególnie w Wałbrzychu , *powiązania ze stolicą regionu i europejskie.*
- Zespoły budownictwa i urządzeń przemysłowych z elementami krajobrazu industrialnego i sztolniami , *powiązania międzygminne (górnictwo- Wałbrzych, Boguszów, włókiennictwo- Głuszyca, Walim i in.), znaczenie europejskie kompleksu kopalni i sztolni „Fuchs”, zapora i elektrownia w Zagórzu Śl. .*
- Podziemne fabryki zbrojeniowe Riese , *powiązania międzygminne w powiecie (Walim, Głuszyca, Wałbrzych- Książ) oraz gmie Nowy Dwór i Muzeum Gross-Rosen (gmina Strzegom)*

Inne właściwości

- Zabytki kolejowe i ich zespoły , *powiązania międzygminne - Wałbrzych, Jedlina, Walim i gminy regionu.*
- Kościoły poewangelickie z otoczeniem, obiektami towarzyszącymi: użytkowany w Wałbrzychu , w trakcie adaptacji w Jedlinie Zdroju, nieużytkowane w Boguszowie Gorcach, Gostkowie (gm. Stare Bogaczowice) i Unisławiu Śląskim (gm. Mieroszów) , które wraz z zagospodarowanymi przez katolików (Głuszycą) są ważnym świadectwem tożsamości tej ziemi , *powiązania wskazanych gmin i gmin regionu.*
- XVI-wieczne kościoły o renesansowej formie i wyposażeniu : Grzędy Dolne, Jaczków (gmina Czarny Bór) Gostków, Jabłów, Lubomin, Struga wraz z dzwonnica (gmina Stare Bogaczowice) , Niedźwiedzica, Olszyniec, Zagórze Śląskie (gmina Walim), *powiązania między gminami powiatu*
- XVI i XVII -wieczne kościoły drewniane z renesansowym wyposażeniem: Rybnica Leśna (gmina Mieroszów), Grzmiąca , Sierpnica (gmina Głuszycą), *powiązania wskazanych gmin i gmin regionu, pierwszy z wymienionych o znaczeniu w skali kraju.*
- Założenie klasztorne cystersów- zespół prepozytury klasztoru cystersów w Krzeszowie z zespołami kościelnymi , *powiązania ze szlakiem cystersów, znaczenie europejskie.*
- Założenia dworskie i pałacowe prezentujące historię stylów w architekturze : renesansowe dwór w Jaczkowie (gmina Czarny Bór) , zamek Czettritzów w Wałbrzychu i Grodno w Zagórzu Śląskim, barokowe pałace w Czarnym Borze i Strudze (gmina Stare Bogaczowice) i oczywiście Książ, klasycystyczny w Jedlinie, romantyczne założenia krajobrazowe, eklektyczne pałace fabrykanckie Walimia i Głuszycy.
- Dobrej klasy obiekty architektury użytkowej, infrastruktury i zieleni na terenie miast, uzdrowisk i obiekty powiązane z ruchem turystycznym .
- Zabudowa mieszkaniowa miast i wsi , najliczniejsza grupa zabytków, o najgorszym średnim stanie technicznym.
- Ostatnie świadectwa zabudowy o charakterze regionalnym w złym stanie technicznym (domy cechu chałupników w Walimiu, zajazdy, karczmy, zabudowa mieszkalna i gospodarcza gmin Głuszycą i Mieroszów) .

Kierunki odnowy

- **Rewaloryzacja i rewitalizacja obszarów o wartościach kulturowych z zachowaniem wartości historycznej tkanki i przywróceniem ich powiązań z krajobrazem i charakterystycznych widoków.**
- **Renowacja i konserwacja obiektów zabytkowej architektury i budownictwa, ich wystroju i wyposażenia, organizowanie wsparcia dla właścicieli zabytków, szczególnie Wspólnot Mieszkańczych.**
- **Rewaloryzacja parków zabytkowych, zieleni miejskiej i cmentarzy.**
- **Zagospodarowanie nieczynnych zabytkowych cmentarzy na parki dla lokalnej społeczności (głównie wiejskie).**
- **Zmiana właściciela większości zamków średniowiecznych (Lasy Państwowe) , organizacja ich opieki i ochrony, uczynienie form, konserwacja i zagospodarowanie .**
- **Zagospodarowanie obiektów nieużytkowanych (kościoły ewangelickie – Unisław Śląski, Boguszów Gorce , kompleks w Gostkowie, zajazd w Głuszycy, d. GDK w Wałbrzychu).**
- **Właściwe zagospodarowanie kompleksu stadniny koni i palmiarni w powiązaniu z istniejącymi i planowanymi funkcjami zamku Książ, odbudowa powiązań przestrzennych kompleksu z folwarkami w Lubiechowie i zespołem przy jeziorze Daisy.**
- **Zagospodarowanie nieużytkowanych i źle użytkowanych zespołów przemysłowych, poprzez przykład rewaloryzowanych kompleksów „Stara Kopalnia „ w Wałbrzychu i zespół szybu „Witold” w Boguszowie Gorcach i kreowanie „ścieżek” turystycznych po obiektach historii przemysłu.**
- **Zagospodarowanie dla potrzeb lokalnej komunikacji i obsługi ruchu turystycznego nieużytkowanych dworców i linii kolejowych .**
- **Zmiana istniejącego zagospodarowania najcenniejszych obiektów zabytkowych w poszczególnych środowiskach kulturowych pod kątem ich wykorzystania dla potrzeb rozwoju usług turystycznych (np. szpital odwykowy w zespole pałacowym w Czarnym Borze, mieszkania w pałacu w Głuszycy i dworze w Jaczkowie, obiektach i pierwotnej funkcji hotelowej itp.).**
- **Promocja różnorodnego dziedzictwa kulturowego jako potencjału gmin i aglomeracji ze wskazaniem ścieżek tematycznych wynikających z charakteru zasobu i istniejących powiązań jako potencjału dla rozwoju obszaru.**